

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania I. [...] Sp. z o.o. z siedzibą w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem zainteresowanego R. L.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 stycznia 2022 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 15 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUz [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2021 r., III AUz (...), Sąd Apelacyjny w (...)–Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił skargę kasacyjną I. Spółki z o.o. z siedzibą w G. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)–Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 grudnia 2020 r., III AUz (...).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podniósł, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż wymagana w sprawach o prawa majątkowe z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 398² § 1 k.p.c.). Istotę sprawy stanowiło bowiem ustalenie wyższej podstawy

należnych składek na ubezpieczenia społeczne, a więc wyższej składki, także od umów zlecenia zawartych pomiędzy zainteresowanym a I. S.A.

W zażaleniu na powyższe postanowienie I. Spółka z o.o. (następca I. Spółki z o.o.) zarzuciła naruszenie: 1. art. 386 § 2 w związku z art. 397 § 3, art. 379 pkt 2 oraz 379 pkt 5 w związku z art. 397 § 3, art. 174 § 1 pkt 1 oraz art. 174 § 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie zgłoszonego w zażaleniu zarzutu nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym w G. i procedowanie sprawy z udziałem I. Spółki z o.o. oraz bez udziału płatnika po dniu 2 stycznia 2020 r., co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji; 2. art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej, podczas gdy sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a nadto wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę 10.000 zł.

Żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz poprzedzającego go postanowienia o oddaleniu zażalenia i postanowienia o odrzuceniu odwołania, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

W uzasadnieniu zażalenia żalący się podniósł w szczególności, że zachodzi nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji, bowiem postępowanie sądowe po dniu 2 stycznia 2020 r. toczyło się z udziałem podmiotu, który utracił byt prawny (I. Sp. z o.o.), a bez udziału jego następcy prawnego, to jest aktualnego płatnika (I. Sp. z o.o.). Odwołanie od decyzji organu rentowego zostało złożone przez I. Sp. z o.o. z siedzibą w G.. Z dniem 2 stycznia 2020 r. doszło do połączenia I. Sp. z o.o. (spółka przejmowana) z I. K. Sp. z o.o. (spółka przejmująca), z jednoczesną zmianą nazwy I. K. Sp. z o.o. na I. Sp. z o.o. W wyniku tego połączenia doszło do utraty bytu prawnego przez I. Sp. z o.o. a jej prawa i obowiązki zostały przejęte przez I. K. Sp. z o.o., która zmieniła nazwę na I. Sp. z o.o. Mając to na uwadze oraz art. 174 § 1 pkt 1 i art. 174 § 2 k.p.c. - zdaniem żalącej się - w związku z utratą bytu prawnego przez spółkę I. Sąd powinien z urzędu zawiesić postępowanie w sprawie oraz uchylić orzeczenia (zarządzenia) wydane po nastąpieniu zdarzenia uzasadniającego zawieszenie postępowania. Dalsze postępowania powinno już toczyć się z udziałem następcy procesowego

spółki I.. Żaląca się twierdzi, że po utracie bytu prawnego przez spółkę I., jej następca prawny zgłosił udział w terminie późniejszym niż 2 stycznia 2021 r. Wobec tego wszelkie czynności podjęte od dnia 2 stycznia 2020 r. do daty zgłoszenia się spółki I. powinny zostać uchylone, bowiem spółka I. mogła wówczas dochodzić swoich praw w trwających postępowaniach.

Zdaniem składającej zażalenie, doszło też do nieprawidłowego zakwalifikowania sprawy jako sprawy o prawa majątkowe, której przedmiot zaskarżenia nie przekracza 10.000 zł, podczas gdy dotyczy ona objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, wobec czego skarga kasacyjna przysługuje w niej niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Organ rentowy wydał decyzję, w której ustalił, że ubezpieczony podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z uwagi na wykonywanie czynności na rzecz płatnika (art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm., dalej ustawa systemowa). Jednakże ustalenie to nie jest prawdziwe. Opiera się bowiem na nieuprawnionym pominięciu tego, że sprawa dotyczy nagród pieniężnych otrzymywanych przez przedstawicieli handlowych (pracowników skarżącego) w ramach dobrowolnych konkursów ogłaszanych przez I. S.A. Norma art. 8 ust. 2a ustawy systemowej odnosi się do umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, gdy tymczasem przyrzeczenie publiczne uregulowane w art. 919 i n. k.c. nie jest nawet umową.

Żaląca się twierdzi nadto, że nawet gdyby uznać, iż rozpoznawana sprawa nie dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego nagród pieniężnych wypłacanych w konkursach organizowanych przez I. S.A., to i tak postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej jest nieprawidłowe, bowiem wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę 10.000 zł. Od decyzji ZUS zostało złożone jedno odwołanie, w którym jako wartość przedmiotu sporu została wskazana kwota 388.798 zł. Tymczasem Sąd nadał każdej ze spraw odrębną sygnaturę akt. Takie działanie - zdaniem żalącej się - nie miało umocowania w obowiązujących przepisach, bowiem płatnik złożył jedno odwołanie od decyzji ZUS wydanych w analogicznych sytuacjach faktycznych i prawnych, a więc brak było podstaw do rejestrowania odrębnych spraw sądowych. Po rozdzieleniu spraw Sąd Okręgowy w

G. nie dokonał jakiejkolwiek weryfikacji wartości przedmiotu sporu w sprawie, wobec czego podana przez płatnika w treści odwołania kwota wartości przedmiotu sporu pozostaje aktualna, również w toku postępowania apelacyjnego oraz kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zostało wywiedzione w dwóch kierunkach. W pierwszym żalący się podnosi nieważność postępowania, a w drugim neguje odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na rodzaj sprawy i wartość przedmiotu zaskarżenia. W obu przypadkach argumenty zażalenia są nietrafne.

Rzeczywiście, jeżeli postępowanie toczyło się z udziałem strony, która utraciła byt prawny (na przykład wskutek połączenia spółek prawa handlowego), to przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej mogłoby podlegać ocenie, czy postępowanie w sprawie dotknięte jest nieważnością z art. 379 pkt 2 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II PK 363/09, LEX nr 603829). Nieważność postępowania w fazie wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej - w aspekcie udziału stron posiadających zdolność prawną (sądową) i procesową - należy jednakże oceniać w odniesieniu do udziału stron objętych tym postępowaniem i uwzględnianych w zaskarżonym postanowieniu. Taki problem prawny podlega analizie w ocenie zasadności rozpoznawanego zażalenia. W zaskarżonym postanowieniu o odrzuceniu skargi kasacyjnej występowała już I. Spółka z o.o. z siedzibą w G., czyli podmiot (strona będąca płatnikiem składek składająca rozpatrywane zażalenie) niewątpliwie posiadający zdolność sądową i procesową. Naruszenie przepisów procedury we wcześniejszej fazie postępowania mogłoby powodować uwzględnienie zażalenia tylko wtedy, gdyby w sposób istotny wpłynęło na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia (sytuacja analogiczna do nieważności postępowania w pierwszej instancji ocenianej w postępowaniu kasacyjnym; por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81 i z dnia 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, poz. 58, z glosą W. Broniewicza oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, LEX nr 445245; z dnia 24 maja 2007 r., V CSK 62/07, LEX

nr 442605 i z dnia 23 lipca 2008 r., I UK 70/08, LEX nr 818577). W postępowaniu zażaleniowym stosuje się bowiem odpowiednio art. 398¹⁴ k.p.c. (w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.), a więc zażalenie podlega oddaleniu, gdy zaskarżone postanowienie odpowiada prawu. Oznacza to, że zarzut co do nieważności postępowania w fazie przed wydaniem zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, może prowadzić do uchylenia tego postanowienia wtedy, gdy nietrafna jest dokonana w tym postanowieniu ocena co do dopuszczalności tej skargi.

Niezależnie od trafności zastosowania przez organ rentowy art. 8 ust. 2a ustawy systemowej oraz ocen Sądów orzekających w tym zakresie, w sprawie nie było wątpliwości co do podlegania zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu (pozostawaniu w zatrudnieniu pracowniczym). Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (podzielanego przez skład orzekający), sprawa, w której adresat decyzji organu rentowego wymierzającej składki na ubezpieczenia społeczne zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, jest sprawą dotyczącą składek na ubezpieczenia społeczne, a nie sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.). Wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14, LEX nr 1500663; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 20 kwietnia 2016 r., II UZ 1/16, LEX nr 2054096; z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UZ 32/16, LEX nr 2113370 oraz z dnia 29 listopada 2016 r., II UZ 49/16, LEX nr 2202501 i II UZ 50/16, LEX nr 2191457).

W sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) określa się odrębnie względem każdego ubezpieczonego (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 168 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 czerwca 2010 r., I UZ 107/10, LEX nr 1554382; z dnia 18 maja 2010 r., I UZ 29/10, LEX nr 1620501 oraz z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 290/11, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 161).

W sprawach, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia, sąd uprawniony jest do jej badania i oznaczenia prawidłowej wysokości. Brak formalnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji (zażaleniu) nie eliminuje możliwości weryfikacji tej wartości (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 105/16, LEX nr 2224601; z dnia 8 grudnia 2016 r., I CZ 97/16, LEX nr 2188616 oraz z dnia 6 marca 2018 r., I UZ 119/17, LEX nr 6456371).

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.